

især skulle tage sig ud, se godt ud, og via deres udseende og påklædning repræsentere ægtemandens og faderens økonomiske formåen for omverdenen. Erna Hamilton blev som 18-årig gift med den svenske greve Douglas Hamilton. Som hun selv skriver, var hun meget umoden og overbeskyttet (s. 69). Ægteskabet holdt da heller ikke, og ret åbenhjertigt får vi fortællingen om hendes store betagelse af skuespilleren Johannes Poulsen og om hendes to senere ægteskaber. Vi får et indblik i de riges liv: udenlandsrejser, fester og middage, kunst og mode. At det velhavende miljø også havde sine skyggesider formidles i glimt, f.eks. i en chokerende kommentar til et billede af fire glade veninder: De tre andre tog sig alle af dage senere (s. 98). Erna Hamiltons eneste barn, sønnen Ulph, døde allerede i 1967, som 47-årig. I dag er den ukuelige Erna Hamilton en af de få, der er tilbage, fra en tid og et miljø, som ikke findes mere.

Bogen har sin værdi som kulturhistorisk dokumentation over denne tabte tid og over en borgerlig livsstil, som synes at være uendelig fjern fra vores tid. Dyberegående analyser finder man ikke i denne bog, men alligevel tvinges man til at reflektere over sin egen dobbelte reaktion: På den ene side et vist ubehag over ekstravagancen og det indskrænkede kvindeliv i den borgerlige elite. På den anden side en fascination af den sociale og æstetiske iscenesættelse, som denne klasse magtede, og som Erna Hamilton har holdt fast ved i sit lange liv.

Hanne Rimmen Nielsen

Tage Kampmann, Ingrid Markussen, Ellen Nørgaard, Vagn Skovgård-Petersen: *Et folk kom i skole 1814-1989*. (Danmarks Lærerhøjskole og Undervisningsministeriet ved Insti-

tut for Dansk Skolehistorie, 1989). 120 s., 100 kr.

En ganske charmerende ide, at ville udsende et lille populært værk, der oversigtligt forklarer udviklingen i folkeskolen historisk, så enhver kan forstå den. Anledningen var den naturlige, at folkeskolen i 1989 havde 175 års jubilæum. Og det måtte selvfølgelig fejres på behørlig vis. Hvem er tættere til at gøre det end det resort-ministerium, som skolen sorterer under. Her har man taget initiativet til at udsende en sådan publikation.

Hvem var nærmere til at skrive en sådan bog end de historikere, som forsker i dansk skolehistorie til daglig. De gamle elever er spredt for alle vinde, og hvem husker sin skoletid så nøje. Folkeskolens lærere er travlt optaget med deres gøremål, som det hedder om lærerens opgaver i den indledende artikel: »Der er ingen tvivl om, at lærerrollen i 1989 er vanskeligere ind i de foregående årtier. Den er under nytægning, og konturerne er uskarpe (...) det voksende antal alsidige pædagogiske opgaver i folkeskolen påhviler først og fremmest skolens lærere«. (s. 18-19).

Ja, naturligvis er det lærernes opgave at tilpasse sig skolens mangeartede krav. Krav som skifter med udviklingen i samfundet i øvrigt. Det budskab kommer klart nok igennem i bogen. Men hvad det er for nogle ændrede forhold i samfundet og hvordan de virker ind på skolens hverdagsliv. Dét budskab når aldrig frem til læseren, her må man hver især tænke sit. En lillefinder rækker Skovgaard-Petersen os dog ved at trække nogle linier op efter 1945: »en tilpasning til nogle erhvervsbehov og et opgør med en autoritær pædagogik«.

Det lød jo interessant. Læseren lades dog i stikken med hensyn til, hvilke behov her er tale om. Desværre tager det antiautoritære opgør sig i fremstillingen

også let formummet ud: »Det er en tråd som bagud er fastgjort i dansk folkeoplysning og i 20ernes reformpædagogiske program. Den blev stærkere ved synet af de rædsler, som autoritære stats-systemer forårsagede før og under 2. verdenskrig. Den har gennemgående vundet politisk sympati og haft sammenhæng med en af-hierarkisering også på andre samfundsområder«. (s. 16). Det er da et synspunkt, som er til at tage og føle på. Men desværre bliver der ikke gjort mere ud af det her.

Bogen er bygget op som en antologi, hvor de forskellige medarbejdere ved Institutet skriver om skoleforhold, der ligger indenfor deres eget felt. Det sker på ganske underholdende og til tider temmeligt sigende facon. Artiklerne om 'Skolens huse' og om 'Lærerliv før og nu' er vistnok fagligt mest spændende.

Til gengæld lider bogen af en trang til modernisering af historien. En metodisk fejlslutning som er mest udpræget i visse passager. Her sker der en utålelig modernisering af historien, som en gimmick der driver fortællingen frem.

Tydeligst træder problemet frem i artiklen om begivenhederne i 1814. Det problem, som her skal fange læserens opmærksomhed, er spørgsmålet om 'nyhedsdækningen' den 29. juli 1814. Hvorfor stod der i avisen: »ikke et ord om den skolelov, som den dag var trådt i kraft. Nu var nyhederne i Berlingske Tidende i 1814 ikke altid dugfriske«. (s. 35) Men der er jo faktisk ringe årsag til at undre sig over dette, når offentligheden overhovedet ikke var bekendt med et nyhedsbegreb i moderne forstand, hverken denne fredag i 1814, eller dagen før og efter for den sags skyld.

Et historisk perspektiverende svar på dette ikke-spørgsmål bliver givet til slut i artiklen, men det omhandler ikke manglen på nyhedsbegreb i samtiden. Perspektiveringen går derimod på, at

der var tale om en gammel nyhed! »Skolens fornyelse blev som vist i dette kapitel ikke indledt den 29. juli 1814. Det er måske en af forklaringerne på, at loven ikke blev nævnt i Berlingske den dag. Fornyelsen havde været i gang gennem mindst to årtier«. (s. 47). Det er for dårligt håndværk, både metodisk og formidlingsteknisk: at springe på den galej.

Udfra intentionen om at være populariserende i sin stil, synker fremstillingen igen og igen ned i hængedyndet af anakronistiske betragtninger over historiens udvikling. Måske er det udgangspunktet, der er helt galt afmarcheret. At bruge et jubilæum som anledning til at skrive historie, fremfor at gå ud fra en analytisk formuleret problemstilling, har tilsyneladende virket uhyre forførende på nogle af forfatterne.

Den poppede aktualisering fremfor en historisk analyse af et genstandsfelt så konfliktfyldt som folkeskolens udvikling er, må nødvendigvis føre til et rodsammen af overfladiske betragtninger og indfald, hvis man konsekvent ikke vil være problemdikterende i sin fremstilling. Og problemer er naturligvis ikke noget at rive læseren i næsen på en så festlig dag, som et 175 års jubilæum fremfor noget er. Det kunne jo gå hen og ødelægge den gode stemning. Så hellere ødelægge den gode historie.

Michael F. Wagner

Ole Degn. *Fra den strittækte til amtets største skole. Overlund Skole i Viborg 1740 – 30. november – 1990.* (Overlund Skole, 1990). 96 s.

Der er vist ikke mange eksisterende danske landsbyskoler, som kan vise en helt ubrudt linie tilbage: 250 år i tiden. Men det kan Overlund Skole med den-